

**Національний
університет
біоресурсів і
природокористування
України**

**Факультет
ветеринарної
медицини**

НДІ Здоров'я тварин

**«ЄДИНЕ ЗДОРОВ'Я – 2022»
Матеріали Міжнародної наукової конференції**

**22-24 вересня 2022 р.
НУБіП України, м. Київ**

УДК 636.2.09:618.2:612.176

**ПЕРИНАТАЛЬНИЙ ПЕРІОД ВРХ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВПЛИВ
СТРЕСУ**

Лакатош В.М., кандидат ветеринарних наук, доцент

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Тривале використання високопродуктивних корів на молочних фермах можливе за умови оптимального відтворення поголів'я. Реалізація репродуктивної функції ВРХ значною мірою залежать від організації однієї із ключових ланок цього процесу – *перинатального періоду* (ПП). Його складові (сухостій (32-40 тиждень тільності), роди, ранній післяродовий та ранній неонатальний періоди)

тісно пов'язані між собою [1]. Всі вони мають високі ризики виникнення ускладнень. Визначальним є сухостійний період, упродовж якого формуються умови для родів: готовність плода, плаценти (зрілість плаценти) та материнського організму.

Інтенсивний ріст і розвиток плода у сухостійний період, значне зростання його активності і маси тіла (близько 70 %) відбуваються завдяки плодово-плацентарному кровообігу та параплацентарному обміну речовин. Зрілий плід на тлі готовності плаценти та материнського організму ініціює родову діяльність: епіфіз впливає на наднирники і збільшує синтез ними дегідроепіандростерону сульфату та кортизолу, які стимулюють утворення у плідних оболонках простагландину E (ПгE) та естріолу (E3). Через відповідні рецептори ПгE та E3 запускають складні біохімічні процеси відкриття шийки матки і початок родів. Порушення розвитку плода в цей період ускладнює роди та знижує життєздатність новонародженого.

Завершення сухостійного періоду також характеризується певним рівнем зрілості плаценти, завдяки якій остаточно формуються гормональні, імунологічні, метаболічні та ін. механізми родів. Посилений синтез у плаценті естрогенів та простагландинів F2 та E забезпечує виникнення і автоматизм перейм при родах та відділення посліду. За негативного впливу різноманітних факторів плацентарна недостатність призводить до дистоцій та неонатальної і післяродової патології.

Інтегруюча роль в успішному завершенні вагітності і початку лактації належить материнському організму, готовність якого визначається відповідним обміном речовин, зрілістю матки (ендометрію та міометрію), готовністю центральної та вегетативної нервових систем, функціональним станом залоз внутрішньої секреції (наднирників та щитоподібної), які забезпечують умови для створення і реалізації необхідного нервового, гормонального, метаболічного і імунологічного впливів на відповідні структури і їх рецептори. Однак, саме в сухостійний період молочна ферма не отримує прибутку від корів, тому вимоги і контроль до їх існування можуть знижуватися, що створює підґрунтя для порушення функції фетоплацентарного комплексу із складними подальшими наслідками.

Встановлено, що порушення годівлі, утримання, кліматичних, санітарно-гігієнічних та ін. умов є основними причинами перинатальної патології. Вплив цих факторів посилюється зростанням стресу у тварин. Стрес на фоні негативного енергетичного балансу, дефіциту білків, мінералів, вітамінів та антиоксидантів активує гіпоталамо-гіпофізарно-адренкортикальну вісь та збільшує концентрацію кортикостероїдів і катехоламінів (адреналіну) в сироватці крові, особливо в день отелення. Підвищений рівень кортизолу та адреналіну порушує функцію плаценти, міометрію, пригнічує відділення посліду [2], впливає на розвиток наднирників плода та на реакцію імунної системи телят після народження [3].

Поширеними стресовими факторами є часті перегрупування, надмірна щільність утримання та проблеми з кінцівками у глибокотільних корів. Змішане поголів'я, зростання конкуренції за кормовий простір, як фактори стресу, спричиняють нейроендокринні та метаболічні зміни, зростання родової та

післяродової патології [4].

Стрес, який виникає із підвищенням температури навколишнього середовища, має додаткові негативні наслідки, пов'язані із погіршенням функції печінки, які викликані змінами осі гіпоталамус-гіпофіз-щитоподібна залоза. Також можливі втрати плода, які пов'язані з високим надроем, низькими запасами енергії в організмі при отеленні та передчасним отеленням [5].

ПП є критичним у житті тільної молочної корови через стрімко зростаючий відтік поживних речовин з материнського організму до плода в молозиво та молоко, швидке збільшення маси тіла плода, посилення функцій плаценти, формування доміанти родів тощо. Вплив негативних факторів в цей період порушує метаболічну, ендокринну, імунологічну та ін. функції плаценти, розвиток плода, посилює токсикоз вагітності, порушує процеси підготовки до родів, і, як наслідок, – призводить до дистоцій, неонатальної та післяродової патології. Стрес глибокотільних корів посилює зазначений негативний вплив через надмірну стимуляцію виділення катехоламінів і кортикостероїдів.

Список використаних джерел.

1. Лакатош В. М. Перинатальний період у великої рогатої худоби: визначення, тривалість та значення для розробки заходів профілактики патології/ Матер. міжн. наук. конф. «Глобальні виклики ветеринарної медицини 21 століття», НУБіП, 2021. С.84-85.

2. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000416306200006>

3. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000432498000009>

4. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000372945500076>

5. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000477721400008>